GENERALINIO ADVOKATO
MICHAL BOBEK IŠVADA
pateikta 2018 m. spalio 18 d.[1]

Byla C-535/17

NK, PI Gerechtsdeurwaarderskantoor BV ir PI bankroto administratorius ir likvidatorius
prieš
BNP Paribas Fortis NV

(*Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 – Bankroto bylos – Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 – Taikymo sritis – Reglamentas (EB) Nr. 864/2007 – Taikymo sritis *ratione temporis* – Administratoriaus ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas trečiajam asmeniui, kuris veikė neteisėtai kreditorių atžvilgiu“

I. Įžanga

1. PI dirbo antstoliu Nyderlanduose. Belgijoje jis turėjo einamąją sąskaitą *BNP Paribas Fortis NV* (toliau – *Fortis*). PI naudojo šią sąskaitą profesiniais tikslais, susijusiais su jo, kaip antstolio, darbu. 2006 m. PI įsteigė bendrovę, per kurią ketino vykdyti antstolio veiklą. Jis buvo vienintelis šios bendrovės akcininkas ir direktorius. Bendrovė turėjo kitą, depozitinę sąskaitą, kurią savo vardu buvo atidariusi Nyderlandų *Rabobank*.

2. 2008 m. rugsėjo mėn. PI pervedė 550 000 EUR iš Nyderlandų *Rabobank* depozitinės sąskaitos į *Fortis* esančią einamąją sąskaitą Belgijoje. Po kelių dienų jis išsigrynino visą šią sumą iš *Fortis* esančios einamosios sąskaitos.

3. PI ir bendrovei buvo paskelbtas bankrotas. Šiose bankroto procedūrose, kurios buvo pradėtos Nyderlanduose, paskirtas administratorius dabar siekia susigrąžinti 550 000 EUR iš *Fortis* visų – PI ir bendrovės kreditorių – interesais. Nyderlandų teisėje šis ieškinys vadinamas Peeters-Gatzen ieškiniu. Pirmą kartą 1983 m. sprendime jį leido pareikšti *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje pateikęs teismas.

1 Originalo kalba: anglų.

4. Siekdamas priimti sprendimą dėl tarptautinės jurisdikcijos klausimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, ar toks ieškinys, kaip Peeters-Gatzen ieškinys, patenka į 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų [2] (toliau – Bankroto reglamentas), ar 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [3] (toliau – reglamentas „Briuselis I“) taikymo sritį.

II. Teisinis pagrindas

A. ES teisė

1. Reglamentas „Briuselis I“

5. Reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyta, kad šis reglamentas netaikomas „bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms“.

2. Reglamentas „Roma II“

6. 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) [4] (toliau – reglamentas „Roma II“) 17 straipsnyje nurodyta:

„Vertinant traukiamo atsakomybėn asmens elgesį atsižvelgiama, kaip į faktinę aplinkybę ir tuomet, kai tai yra tinkama, į saugumo ir elgesio taisykles, galiojusias įvykio, dėl kurio atsirado atsakomybė, vietoje ir metu.“

7. Reglamento „Roma II“ 31 straipsnis pavadintas „Taikymas laike“. Jame nurodyta, kad „šis reglamentas taikomas po šio reglamento įsigaliojimo įvykusiems įvykiams, sukėlusiems žalą“. Pagal jo 32 straipsnį „Taikymo data“ reglamentas „taikomas nuo 2009 m. sausio 11 d.“.

3. Bankroto reglamentas

8. Bankroto reglamento 6 konstatuojamojoje dalyje nurodyta: „laikantis proporcingumo principo, šis reglamentas turėtų apsiriboti nuostatomis, reguliuojančiomis bankroto bylų iškėlimo jurisdikciją ir tiesiogiai šių bylų pagrindu priimamais bei glaudžiai su jomis susijusiais teismo sprendimais“.

9. Bankroto reglamento 3 straipsnyje nustatomos tarptautinės jurisdikcijos taisyklės. Jo 1 dalyje suteikiama jurisdikcija iškelti pagrindinę bankroto bylą „valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta“, teismuose.

10. Bankroto reglamento 4 straipsnyje nustatomos taikytinos teisės taisyklės. Jis suformuluotas taip:

„1. Išskyrus atvejus, kai šis reglamentas numato ką kita, bankroto byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla, toliau vadinama „valstybė, kurioje iškelta byla“, teisė.

2 OL L 160, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191.

3 OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

4 OL L 199, 2007, p. 40, klaidų ištaisymas OL L 106, 2015, p. 80.

2. Valstybės, kurioje iškelta byla, teisė nustato tokios bylos iškėlimo sąlygas, jos eigą ir užbaigimą. Ji konkrečiai nustato:

<…>

c) atitinkamus skolininko ir likvidatoriaus įgaliojimus;

<…>

m) taisykles, susijusias su atvejais, kai visiems kreditoriams nepalankūs teisės aktai yra niekiniai, ginčytini arba negalima užtikrinti jų vykdymo.“

11. Bankroto reglamento 13 straipsnyje „Nepalankūs teisės aktai [Nepalankūs veiksmai]“ nustatyta:

„4 straipsnio 2 dalies m punktas netaikomas, jei asmuo, gavęs naudos iš visiems kreditoriams nepalankių teisės aktų [nepalankių veiksmų], pateikia įrodymus, kad:

– minėtas teisės aktas priklauso ne tos valstybės narės, kurioje iškelta byla, teisei [minėtam veiksmui taikoma kitos valstybės narės nei ta, kurioje iškelta byla, teisė], ir

– teisė nenumato jokių priemonių atitinkamu atveju užginčyti minėtą teisės aktą [veiksmą].“

B. Nyderlandų teisė (teismų praktika)

1. Peeters-Gatzen ieškinys

12. Peeters-Gatzen ieškinį pirmą kartą buvo leista pareikšti 1983 m. sausio 14 d. sprendimu [5], kurį priėmė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas). Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą šis teismas nurodo kai kurias svarbiausias šios rūšies ieškinio savybes, vėliau išplėtotas jo paties praktikoje [6].

13. Jeigu bankrutavęs asmuo dar iki bankroto padaro žalą kreditoriams, administratorius yra įgaliotas ginti visų kreditorių interesus. *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) yra konstatavęs, kad tam tikromis aplinkybėmis iš neteisėto veiksmo kylantis reikalavimas atlyginti žalą taip pat gali būti reiškiamas trečiajam asmeniui, dalyvavusiam sukeliant šią žalą, net jei pats bankrutavęs asmuo negalėjo pareikšti šio reikalavimo. Sumos, susijusios su tokiu reikalavimu, kurį administratorius pareiškia visų kreditorių interesais, kaip ir sumos, susijusios su reikalavimu panaikinti pagal 1893 m. rugsėjo 30 d. *Faillissementswet* (Bankroto įstatymas arba *Fw*) 42 ir paskesnius straipsnius, priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui. Taigi jos yra naudingos visiems kreditoriams, nes padidėja padalytino turto dydis.

14. Administratorius turi teisę pareikšti tokius reikalavimus pagal *Fw* 68 straipsnio 1 dalį, kurioje jam pavedama administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą. Tai, kad administratorius turi tokią teisę pareikšti ieškinį, neatsižvelgiant į tai, ar administratorius ja naudojasi, nedraudžia pavieniams kreditoriams patiems reikalauti, kad būtų įvykdytas reikalavimas, kurį jie turi teisę pareikšti dėl trečiojo asmens neteisėto veiksmo. Vis dėlto, siekiant tinkamai atlikti bankroto procedūrą, gali būti

5 ECLI:NL:HR:1983:AG4521, NJ 1983/597.

6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas cituoja 1994 m. gruodžio 23 d. sprendimą, ECLI:NL:HR:1994:ZC1590, NJ 1996/628, 2001 m. gruodžio 21 d. sprendimą, ECLI:NL:HR:2001:AD 2684, NJ 2005/95, 2005 m. rugsėjo 16 d. sprendimą, ECLI:NL:HR:2005:AT7797, NJ 2006/311, ir 2009 m. balandžio 24 d. sprendimą, ECLI:NL:HR:2009:BF3917, NJ 2009/416.

reikalaujama, kad jeigu, remdamasis tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, administratorius turi teisę užtikrinti iš neteisėto veiksmo kylančio reikalavimo trečiajai šaliai įvykdymą visų kreditorių naudai, pirmiausia turi būti priimtas sprendimas dėl šio reikalavimo ir tik tada – dėl pavienio (-ių) kreditoriaus (-ių) reikalavimų.

15. Vertinant administratoriaus reikalavimą, pareikštą visų kreditorių naudai, individuali kiekvieno atitinkamo kreditoriaus pozicija nenagrinėjama: pirmiausia nagrinėjama kreditorių bendrai patirta žala. Be to, bendras interesas, kurį siekia apsaugoti administratorius, pateisina tai, kad trečiasis asmuo, jei yra pareiškiamas Peeters-Gatzen ieškinys, negali pasinaudoti visomis gynybos priemonėmis, kuriomis jis būtų galėjęs pasinaudoti prieš tam tikrus pavienius kreditorius.

16. Administratoriaus teisė pareikšti Peeters-Gatzen ieškinį neapsiriboja tik tais atvejais, kai trečiasis asmuo yra vienas iš asmenų, kurie, remdamiesi *actio Pauliana* (bankroto) (*Fw* 42 ir paskesni straipsniai), būtų atsakingi už dalyvavimą tariamai žalą sukėlusiuose veiksmuose. Administratoriaus kompetencija bendriau susijusi su žala, kurią dėl trečiojo asmens, dalyvavusio sukeliant žalą, neteisėto veiksmo patyrė visi kreditoriai. Trečiasis asmuo nebūtinai turi būti sukėlęs žalą arba pasipelnęs iš jos: pakanka, kad šis trečiasis asmuo galėjo užkirsti kelią žalos atsiradimui, tačiau bendradarbiavo.

III. Faktinės aplinkybės, nacionalinis procesas ir pateikti prejudiciniai klausimai

17. Nuo 2002 m. PI dirbo antstoliu Beke (Nyderlandai), kol buvo pašalintas iš tarnybos. Nuo 2002 m. PI turėjo einamąją sąskaitą *Fortis*, pagal Belgijos teisę įsteigtame banke. Ši einamoji sąskaita buvo Belgijoje ir PI naudojo ją savo, kaip antstolio, veiklai – mokėjimams surinkti iš Belgijoje esančių skolininkų.

18. 2006 m. PI įsteigė ribotos atsakomybės bendrovę *PI Gerechtsdeurwaarderskantoor BV* (toliau – *PI BV*) ir tapo vieninteliu jos akcininku ir direktoriumi. Steigiant *PI BV*, turtas, sukauptas iš PI, kaip antstolio, individualios veiklos, įskaitant einamąją sąskaitą *Fortis*, buvo perleistas šiai bendrovei. *PI BV* taip pat turėjo depozitinę sąskaitą Nyderlandų *Rabobank*, kurią naudojo savo, kaip antstolio, veiklai. Šioje sąskaitoje buvo laikomos apie 200 antstolio klientų lėšos.

19. 2008 m. rugsėjo 23–26 d. PI, naudodamasis internetine bankininkyste, iš *Rabobank* esančios depozitinės sąskaitos į einamąją sąskaitą *Fortis* pervedė iš viso 550 000 EUR. 2008 m. spalio 1 ir 3 d. PI iš Belgijoje esančios *Fortis* einamosios sąskaitos iš viso išsigrynino 550 000 EUR.

20. 2008 m. gruodžio 16 d. PI buvo pašalintas iš tarnybos už jam patikėtų lėšų pasisavinimą. Vėliau dėl to paties jis buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme.

21. 2009 m. birželio 23 d. *PI BV* buvo paskelbtas bankrotas. 2010 m. kovo 2 d. PI pats buvo pripažintas bankrutavusiu. Šios dvi bankroto procedūros buvo sujungtos. NK abiejose procedūrose yra administratorius.

22. Administratorius iškėlė bylą *Rechtbank Maastricht* (Mastrichto apylinkės teismas, Nyderlandai; toliau – pirmosios instancijos teismas), prašydamas įpareigoti *Fortis* sumokėti 550 000 EUR. Jis teigė, kad *Fortis* veikė neteisėtai visų *PI BV* ir PI kreditorių atžvilgiu, be apribojimų leisdamas PI išsigryninti pinigus ir taip nesilaikydamas įstatyme jam nustatytų pareigų. Kaip teigia administratorius, dėl *Fortis* veiksmų buvo padaryta žala abiejose bankroto procedūrose dalyvaujantiems kreditoriams.

23. Priimdamas laikiną sprendimą, pirmosios instancijos teismas pripažino, kad turi jurisdikciją nagrinėti administratoriaus reikalavimą. *Gerechtshof 's-Hertogenbosch* (Hertogenboso apeliacinis teismas, Nyderlandai; toliau – antrosios instancijos teismas) pripažino šį sprendimą pagrįstu ir priėmė laikiną 2013 m. birželio 4 d. sprendimą, kuriame konstatavo, kad administratoriaus reikalavimas buvo grindžiamas vien PI ir *PI BV* bankrotu ir todėl pateko į Bankroto reglamento taikymo sritį.

24. Galutiniu sprendimu pirmosios instancijos teismas patenkino administratoriaus reikalavimą, priteisdamas iš *Fortis* 550 000 EUR administratoriui.

25. Išnagrinėjęs apeliacinį skundą dėl šio galutinio sprendimo, antrosios instancijos teismas, priimdamas laikiną 2016 m. vasario 16 d. sprendimą, nusprendė, jog dėl to, kad 2013 m. birželio 4 d. jau priėmė sprendimą dėl jurisdikcijos, jis (iš esmės) negali to padaryti dar kartą. Vis dėlto jis taip pat pažymėjo, kad vėlesniais Teisingumo Teismo sprendimais, būtent 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimu *Nickel & Goeldner Spedition*[7] ir 2015 m. birželio 11 d. Sprendimu *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.*[8], buvo patvirtintas *Fortis* teiginys, kad 2013 m. birželio 4 d. laikinajame sprendime priimtas sprendimas buvo neteisingas. Todėl antrosios instancijos teismas nusprendė leisti paduoti tarpinį kasacinį skundą šiuo klausimu.

26. Antrosios instancijos teismas taip pat nusprendė, kad 2001 m. balandžio 11 d. *Wet Conflictenrecht Onrechtmatige Daad* (Įstatymas dėl deliktus reglamentuojančių įstatymų kolizijų, toliau – WCOD) taikomas žalai, atsiradusiai iki reglamento „Roma II“ įsigaliojimo 2009 m. sausio 11 d. Pagal WCOD 3 straipsnį sprendimas dėl reikalavimo turėtų būti priimamas pagal Belgijos teisę, nes *Fortis* veiksmai buvo atliekami Belgijoje.

27. Antrosios instancijos teismas dar pripažino, kad į klausimą, ar administratorius yra įgaliotas pareikšti konkrečios rūšies ieškinį, pavyzdžiui, Peeters-Gatzen ieškinį, turi būti atsakyta pagal bankrotui taikomą teisę (Bankroto reglamento 4 straipsnio 2 dalies c punktas). Šioje byloje tai yra Nyderlandų teisė, pagal kurią administratorius yra įgaliotas pareikšti Peeters-Gatzen ieškinį.

28. Administratorius padavė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui dėl 2016 m. vasario 16 d. priimto antrosios instancijos teismo laikinojo sprendimo. Administratorius teigė, kad pagal Bankroto reglamento 4 straipsnio 1 dalį antrosios instancijos teismas turėjo nuspręsti, kad Peeters-Gatzen ieškinys turi būti laikomas „bankroto bylos pasekme“ ir kad todėl jam yra taikytina *lex fori concursus* (t. y. Nyderlandų teisė).

29. *Fortis* padavė priešpriešinį apeliacinį skundą dėl 2013 m. birželio 4 d. ir 2016 m. vasario 16 d. antrosios instancijos teismo laikinųjų sprendimų. Jo teigimu, antrosios instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad administratoriaus pareikštam reikalavimui taikomas reglamentas „Briuselis I“, o ne Bankroto reglamentas. Peeters-Gatzen ieškiniui netaikoma reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtis, nes šio reikalavimo pagrindas yra bendrosios civilinės teisės normos, todėl jis tiesiogiai nekyla iš nukrypti leidžiančių taisyklių, specialiai skirtų bankroto byloms.

30. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) pažymi, kad Peeters-Gatzen ieškinys yra susijęs su kreditorių teise pareikšti ieškinį ir trečiojo asmens atsakomybe kreditoriams ir kad ši teisė pareikšti ieškinį ir atsakomybė kyla iš bendrųjų civilinės teisės normų. Vis dėlto jis taip pat pažymi, kad administratoriaus teisė pareikšti tokį reikalavimą kyla iš bankrotą reglamentuojančių normų ir kad patenkinus reikalavimą gaunamos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui, o ne pavieniams kreditoriams.

31. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat abejoja dėl ieškiniui taikytinos teisės nustatymo. Antrosios instancijos teismas atskyrė teisę, taikytiną administratoriaus įgaliojimams pareikšti Peeters-Gatzen ieškinį (*ius agendi*, būtų taikoma Nyderlandų teisė), ir šiam ieškiniui taikytiną materialinę teisę (tai būtų Belgijos teisė). Vis dėlto, jeigu būtų taikomas Bankroto reglamentas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dar klausia, ar teisė, taikytina šiam ieškiniui pagal

7 C-157/13, EU:C:2014:2145.

8 C-649/13, EU:C:2015:384.

Bankroto reglamento 4 straipsnio 2 dalį (Nyderlandų teisė), taikoma visam šiam reikalavimui, kalbant tiek apie įgaliojimus pareikšti ieškinį, tiek apie jam taikytiną materialinę teisę. Be to, jeigu taip yra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar, vertinant *Fortis* atsakomybę, vis dėlto reikėtų atsižvelgti į Belgijos teisę.

32. Tokiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar ieškiniui dėl žalos atlyginimo, kurį administratorius, remdamasis pavedimu pagal *Faillissementswet* (Bankroto įstatymas) 68 straipsnio 1 dalį administruoti ir likviduoti bankrutuojančio skolininko turtą, visų jo kreditorių vardu pareiškia trečiajam asmeniui, nes šis veikė neteisėtai kreditorių atžvilgiu, ir kurį patenkinus gautos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui, taikoma 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtis?

2. Jeigu į 1 klausimą bus atsakyta teigiamai ir jeigu nagrinėjamam ieškiniui bus taikomas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų, ar tuomet šiam ieškiniui pagal šio reglamento 4 straipsnio 1 dalį ir administratoriaus teisei pareikšti ieškinį, ir taikytinai materialinei teisei galioja valstybės narės, kurioje iškelta bankroto byla, teisė?

3. Jeigu į 2 klausimą bus atsakyta teigiamai, ar valstybės narės, kurioje iškelta bankroto byla, teismai prireikus pagal analogiją turi atsižvelgti į:

   a) 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 13 straipsnio nuostatas tuo aspektu, kad bylos šalis, kuriai pareikšti reikalavimai, gali gintis nuo administratoriaus visų kreditorių naudai pareikšto ieškinio įrodydama, kad jos elgesys, vertinant pagal teisę, kuri būtų ieškiniui taikoma, jeigu jis būtų pareikštas ne administratoriaus, o pavienio kreditoriaus dėl neteisėtų veiksmų, nesukelia atsakomybės;

   b) 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) 17 straipsnį, be kita ko, siejamą su 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 13 straipsniu, t. y. į tvirtinamų neteisėtų veiksmų atlikimo vietoje galiojančias saugumo ir elgesio taisykles, kaip antai finansų srityje galiojančias bankų veiklos taisykles?“

33. Rašytines pastabas pateikė administratorius, *Fortis*, Portugalijos vyriausybė ir Europos Komisija. 2018 m. liepos 5 d. posėdyje administratorius, *Fortis* ir Komisija pateikė žodines pastabas.

IV. Vertinimas

34. Šios išvados struktūra yra tokia: pirmiausia priminsiu reglamento „Briuselis I“ ir Bankroto reglamento atribojimo kriterijus. Taikydamas šiuos kriterijus Peeters-Gatzen ieškiniui, padarysiu išvadą, kad toks ieškinys *ratione materiae* patenka į reglamento „Briuselis I“ taikymo sritį (A). Todėl nemanau, kad būtina atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo antrąjį ir trečiąjį klausimus. Vis dėlto, kad visapusiškai padėčiau Teisingumo Teismui, jeigu jis pateiktų kitokį atsakymą į pirmąjį klausimą, trumpai aptarsiu klausimą, ar pagal Bankroto reglamentą bendrai taikoma *lex fori concursus* gali būti taikoma tik kai kurioms ieškinio dalims (B), ir tada galiausiai nagrinėsiu galimą reglamento „Roma II“ taikytinumą *ratione temporis* pagrindinėje byloje nagrinėjamam atvejui (C).

A. Pirmasis klausimas: reglamento „Briuselis I“ ir Bankroto reglamento taikymo sritis

35. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kuris reglamentas (reglamentas „Briuselis I“ ar Bankroto reglamentas) taikytinas ieškiniui dėl žalos atlyginimo, kurį administratorius pareiškė trečiajam asmeniui, remdamasis jam pagal nacionalinę nemokumą reglamentuojančią teisę nustatyta pareiga administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą visų kreditorių vardu, jeigu šis ieškinys pareiškiamas remiantis tuo, kad minėtas trečiasis asmuo veikė neteisėtai kreditorių atžvilgiu, ir jeigu patenkinus šį ieškinį gautos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui.

36. Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia nustatyti, ar tokiam ieškiniui taikoma išimtis, nustatyta reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punkte, kuriame nurodyta, kad šis reglamentas netaikomas „bankrotui, nemokių bendrovių arba kitų juridinių asmenų likvidavimo procesams, teisminėms priemonėms, kompromisiniams susitarimams ir panašioms byloms“. Bankroto reglamentas būtų taikomas tik tuo atveju, jeigu toks ieškinys būtų laikomas patenkančiu į šios išimties taikymo sritį.

1. Santykis tarp reglamento „Briuselis I“ ir Bankroto reglamento

37. Pagal suformuotą jurisprudenciją[9] reglamentas „Briuselis I“ ir Bankroto reglamentas turi būti aiškinami taip, kad būtų išvengta bet kokio šiuose tekstuose įtvirtintų teisės normų sutapimo ir teisės spragų. Taigi ieškiniai, kurie pagal reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punktą nepatenka į šio reglamento taikymo sritį, pateks į Bankroto reglamento taikymo sritį. O ieškiniai, nepatenkantys į Bankroto reglamento taikymo sritį, turi patekti į reglamento „Briuselis I“ taikymo sritį.

38. Be to, Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į reglamento „Briuselis I“ konstatuojamąsias dalis, visų pirma į jo 7 konstatuojamąją dalį, nusprendė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė įtvirtinti plačią šio reglamento 1 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ sampratą[10]. Vis dėlto Bankroto reglamento taikymo sritis turėtų būti aiškinama siaurai[11].

39. Taigi abiejų reglamentų santykis turėtų būti toks, kad jie papildo vienas kitą. Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad bankrotas ir panašios procedūros nebuvo įtrauktos į reglamento „Briuselis I“ pirmtakės, t. y. Briuselio konvencijos[12], taikymo sritį tiek atsižvelgiant į ypatingą nagrinėjamo dalyko pobūdį, nes jam reikalingos specialios taisyklės, tiek dėl reikšmingų skirtumų tarp susitariančiųjų valstybių teisės aktų[13]. Vis dėlto taip pat neginčijama[14], kad šios procedūros nebuvo įtrauktos todėl, kad, kai buvo priimta Briuselio konvencija, kartu buvo rengiama bankroto, likvidavimo, susitarimų su kreditoriais ir panašias procedūras reglamentuojanti konvencija, kad joje būtų numatytos minėtos

9 Žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 21 punktas); 2015 m. birželio 11 d. Sprendimą *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.* (C-649/13, EU:C:2015:384, 26 punktas) ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Tünkers France ir Tünkers Maschinenbau* (C-641/16, EU:C:2017:847, 17 punktas). Taip pat dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1; toliau – reglamentas „Briuselis Ia“) žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 24 punktas).

10 Žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *German Graphics Graphische Maschinen* (C-292/08, EU:C:2009:544, 22 ir 23 punktai) ir 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 22 punktas). Taip pat žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 25 punktas).

11 Žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *German Graphics Graphische Maschinen* (C-292/08, EU:C:2009:544, 25 punktas) ir 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 22 punktas). Taip pat žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 25 punktas).

12 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 304, 1978, p. 36).

13 Žr. 1979 m. vasario 22 d. Sprendimą *Gourdain* (133/78, EU:C:1979:49, 3 punktas) ir 2009 m. liepos 2 d. Sprendimą *SCT Industri* (C-111/08, EU:C:2009:419, 20 punktas).

14 Žr. 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *F-Tex* (C-213/10, EU:C:2012:215, 21 punktas).

specialiosios taisyklės. Abi konvencijos turėjo papildyti viena kitą, t. y. procedūros, patenkančios į Bankroto konvencijos taikymo sritį, neturėjo patekti į Briuselio konvencijos taikymo sritį[15]. Nors Konvencija dėl bankroto bylų[16] niekada neįsigaliojo, ja remiantis vėliau buvo priimtas Bankroto reglamentas, kuriame šios konvencijos nuostatos buvo identiškai pakartotos[17].

2. Išimtis: „kylantys tiesiogiai iš“ bankroto bylų ir (arba) „glaudžiai su jomis susiję“

40. Dėl reglamento „Briuselis I“ ir Bankroto reglamento taikymo srities apribojimo Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kiek tai susiję su reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta išimtimi, kad reglamentas „Briuselis I“ netaikomas tik ieškiniams, *kylantiems tiesiogiai iš* bankroto bylų *ir glaudžiai* su jomis *susijusiems*[18][19]. Taigi į Bankroto reglamento taikymo sritį patenka tik tokie ieškiniai[20].

41. Šią formuluotę Teisingumo Teismas pirmiausia pavartojo Sprendime *Gourdain*[21]. Kaip Teisingumo Teismas ne kartą pažymėjo[22], ta pati formuluotė pateikiama Bankroto reglamento 6 konstatuojamojoje dalyje, apibrėžiant jo dalyką. Be to, ta pati formuluotė vartojama Bankroto reglamento 25 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje. Šio straipsnio pirmoje pastraipoje nustatoma pareiga pripažinti sprendimus, kuriuos priima teismas, turintis jurisdikciją pagal reglamento 3 straipsnio 1 dalį[23]. Pagal to paties straipsnio antrą pastraipą jo pirma pastraipa taip pat taikoma „teismo sprendimams, kylantiems tiesiogiai iš bankroto bylos ir glaudžiai su ja susijusiems“. Be to, Sprendime *Seagon* Teisingumo Teismas konstatavo, kad Bankroto reglamento 3 straipsnio 1 dalyje „valstybei narei, kurios teritorijoje buvo iškelta bankroto byla, taip pat suteikiama tarptautinė jurisdikcija tiesiogiai išplaukiančių iš šios bylos ir glaudžiai su ja susijusių ieškinių atžvilgiu“[24].

42. Taigi ši formuluotė cituojama kaip pamatas nustatant, ar ieškinys (šioje byloje – Peeters-Gatzen ieškinys) patenka į reglamento „Briuselis I“, ar į Bankroto reglamento taikymo sritį.

15 Žr. P. Jenard pranešimą dėl Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1; p. 11 ir 12). Taip pat žr. P. Schlosser pranešimą dėl Konvencijos dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo prie Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, taip pat prie Protokolo dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti šią konvenciją (OL C 59, 1979, p. 71, 53 punktas).

16 Pateikta pasirašyti valstybėms narėms 1995 m. lapkričio 23 d.

17 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimas *F-Tex* (C-213/10, EU:C:2012:215, 24 punktas).

18 Šie ieškiniai 2015 m. birželio 11 d. Sprendime *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.* (C-649/13, EU:C:2015:384) vadinami „susijusiais“.

19 Dėl lygiavertės Briuselio konvencijos nuostatos, būtent 1 straipsnio antros pastraipos 2 punkto, žr. 1979 m. vasario 22 d. Sprendimą *Gourdain* (133/78, EU:C:1979:49, 4 punktas) ir 2009 m. vasario 12 d. Sprendimą *Seagon* (C-339/07, EU:C:2009:83, 19 punktas). Dėl reglamento „Briuselis I“ žr. 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *F-Tex* (C-213/10, EU:C:2012:215, 29 punktas); 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 23 punktas) ir 2015 m. birželio 11 d. Sprendimą *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.* (C-649/13, EU:C:2015:384, 27 punktas). Dėl reglamento „Briuselis Ia“ žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 26 punktas).

20 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimas *F-Tex* (C-213/10, EU:C:2012:215, 29 punktas); 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimas *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 23 punktas); 2015 m. birželio 11 d. Sprendimas *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.* (C-649/13, EU:C:2015:384, 27 punktas) arba 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

21 1979 m. vasario 22 d. Sprendimas *Gourdain* (133/78, EU:C:1979:49, 4 punktas).

22 2009 m. vasario 12 d. Sprendimas *Seagon* (C-339/07, EU:C:2009:83, 20 punktas); 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *Tünkers France ir Tünkers Maschinenbau* (C-641/16, EU:C:2017:847, 20 punktas) ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 27 punktas).

23 Žr. 2009 m. vasario 12 d. Sprendimą *Seagon* (C-339/07, EU:C:2009:83, 25 punktas).

24 2009 m. vasario 12 d. Sprendimas *Seagon* (C-339/07, EU:C:2009:83, 21 punktas). Ši taisyklė vėliau kodifikuota 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL L 141, 2015, p. 19), kuriuo buvo panaikintas Bankroto reglamentas, bet kuris nagrinėjamai bylai netaikomas *ratione temporis*, 6 straipsnio 1 dalyje. Pagal šią nuostatą „jurisdikciją nagrinėti visus tiesiogiai iš nemokumo bylos kylančius ir glaudžiai su ja susijusius ieškinius, pavyzdžiui, ieškinius dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, turi valstybės narės, kurios teritorijoje pagal 3 straipsnį iškelta nemokumo byla, teismai“.

3. Testo taikymas: du kriterijai ar tik vienas?

43. Vis dėlto būtų sąžininga pripažinti, kad, atidžiau išanalizavus jurisprudenciją, atrodo, kad konkrečiais atvejais taikytinas testas nėra visai aiškus, pirmiausia kalbant apie: i) kiekvieno iš dviejų kriterijų tikslaus turinio apibrėžimą ir ii) jų tarpusavio santykį.

44. Visų pirma yra neaiškus kiekvieno kriterijaus turinys. Atrodo, kad „kylantiems tiesiogiai iš“ reikšmė nuo *tiesioginio ryšio* vertinimo (taigi pernelyg pavojingai priartėjama prie supainiojimo su antrąja sąlyga) pereina prie ieškinio *teisinio pagrindo* (t. y. ieškinio esminio pagrindo) analizės. Frazė „glaudžiai susijusiems“ su bankroto bylomis“ rodo tam tikrą artumo kriterijų, nors nėra visiškai aišku, į kokias aplinkybes reikėtų atsižvelgti vertinant, ar konkrečiu atveju toks glaudus ryšys yra.

45. Šį netikrumą papildomai didina tai, kad yra neaiškus šių dviejų kriterijų loginis ryšys, ir tai kelia abejonių, ar iš tiesų tai yra du skirtingi kriterijai. Jungtuko „ir“ vartojimas taip pat turėtų rodyti loginį ryšį: visas sakinys bus teisingas, jeigu ir tik jeigu bus įvykdytos abi atskiros jo dalys. Taigi būtų du kumuliaciniai kriterijai.

46. Vis dėlto jurisprudencija nevisiškai patvirtina tokį požiūrį.

47. Teisingumo Teismas kai kuriose bylose yra konstatavęs, kad, jeigu nėra vieno iš kriterijų, kito nebūtina nagrinėti. Pavyzdžiui, Sprendime *F-Tex* Teisingumo Teismas konstatavo, jog dėl to, kad nagrinėjamas ieškinys nebuvo glaudžiai susijęs su bankroto byla (antroji sąlyga), nebuvo būtina priimti sprendimo dėl to, ar tarp šio ieškinio ir bankroto bylos yra tiesioginis ryšys (pirmoji sąlyga)[25]. Sprendime *Nickel & Goeldner Spedition* Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjamas ieškinys neturėjo tiesioginio ryšio su bankroto byla (pirmoji sąlyga), todėl nebuvo būtina nagrinėti, ar šis ieškinys yra glaudžiai susijęs su šia byla (antroji sąlyga)[26].

48. Kitose bylose tai, kad vienas iš testo kriterijų nebuvo įvykdytas, neužkirto kelio Teisingumo Teismo nagrinėti antrojo kriterijaus. Taip buvo byloje *Tünkers France ir Tünkers Maschinenbau*, kurioje, konstatavęs, kad nagrinėjamas ieškinys tiesiogiai nekyla iš bankroto bylos (pirmoji sąlyga), Teisingumo Teismas toliau nagrinėjo, ar ieškinys yra glaudžiai susijęs su šia byla (antroji sąlyga)[27]. Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad ir antroji sąlyga nėra įvykdyta. Taigi iš minėtos bylos tikrai negalima daryti išvados, kad viena sąlyga yra svarbesnė už kitą. Tačiau poreikis išnagrinėti abu kriterijus kelia abejonių dėl jų kumuliacinio pobūdžio: jeigu reikalaujama, kad būtų įvykdyti abu kriterijai, būtų beveik beprasmiška nagrinėti abu kriterijus, jei yra aišku, kad vienas iš jų nėra įvykdytas.

49. Be to, kai kuriose bylose Teisingumo Teismas išskyrė kriterijų, kuris buvo laikomas lemiamu, ir nurodė, kad jis yra viršesnis už kitą.

50. Sprendime *SCT Industri* Teisingumo Teismas, priminęs, jog Sprendime *Gourdain* konstatavo, kad „ieškinys susijęs su bankroto byla, nes tiesiogiai iš jos išplaukia ir yra glaudžiai susijęs su [bankroto byla]“, padarė išvadą, kad „būtent *ryšio* tarp ieškinio, koks yra pagrindinėje byloje, ir nemokumo procedūros *stiprumas* minėto Sprendimo *Gourdain* prasme yra lemiamas sprendžiant, ar [reglamento „Briuselis I“] 1 straipsnio 2 dalies b punkte skelbiama išimtis yra taikytina“[28].

25 Žr. 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *F-Tex* (C-213/10, EU:C:2012:215, 47 ir 48 punktai).

26 Žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 30 ir 31 punktai).

27 Žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Tünkers France ir Tünkers Maschinenbau* (C-641/16, EU:C:2017:847, 22, 27 ir 28 punktai).

28 2009 m. liepos 2 d. Sprendimas *SCT Industri* (C-111/08, EU:C:2009:419, 21 ir 25 punktai) (kursyvu išskirta mano). Taip pat žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *German Graphics Graphische Maschinen* (C-292/08, EU:C:2009:544, 29 punktas).

51. Tačiau Sprendime *Nickel & Goeldner Spedition* Teisingumo Teismas nurodė, kad „lemiamas kriterijus <…> nustatyti, prie kurios srities priskirtinas ieškinys, yra jo *teisinis pagrindas*, o ne procesinės aplinkybės, kurioms šis ieškinys pareiškiamas“. Teisingumo Teismas pridūrė, kad, laikantis šio požiūrio, reikia nustatyti, ar teisė arba pareiga, kuria yra grindžiamas ieškinys, kyla iš bendrųjų civilinės ir komercinės teisės normų, ar iš išimtis nustatančių taisyklių, specialiai skirtų bankroto byloms [29].

52. Taigi, priešingai Sprendime *SCT Industri* išreikštam požiūriui, pagal kurį buvo pabrėžiama antroji testo sąlyga, ieškinio teisinio pagrindo kriterijus atrodo susijęs su pirmąja iš dviejų testo sąlygų, būtent su tuo, kad ieškinys tiesiogiai kyla iš bankroto bylos. Iš tiesų Sprendime *Nickel & Goeldner Spedition* Teisingumo Teismas vertino nagrinėjamą ieškinį atsižvelgdamas į šį kriterijų ir konstatavo, kad ieškinys neturėjo tiesioginio ryšio su bankroto byla, ir ši išvada reiškė, kad nebuvo būtina nagrinėti, ar šis ieškinys yra glaudžiai susijęs su šia byla [30].

53. Ne taip seniai Teisingumo Teismas nusprendė, kad *abu* kriterijai, t. y. ir teisinis pagrindas, ir *ryšio stiprumas* yra *lemiami*: teisinis pagrindas – dėl pirmosios sąlygos analizės (ar ieškinys tiesiogiai kyla iš bankroto bylos), o ryšio stiprumas – dėl antrosios sąlygos vertinimo (ar ieškinys yra glaudžiai susijęs su tokia byla) [31].

54. Taigi būtų sąžininga pripažinti, kad gali būti nelengva nustatyti tikslų šio testo turinį ir tai, kaip jį taikyti. Taikant testą svyruojama tarp dviejų kumuliacinių sąlygų (jų ribos yra gana neaiškios), kartais sujungiant abi sąlygas į vieną arba net faktiškai pakeičiant abi sąlygas skirtingai suformuluotu kriterijumi.

55. Žinoma, nepaneigiama, kad ES tarptautinės privatinės teisės taisyklių aiškinimas ir taikymas, kaip yra kalbant apie visas kolizines normas, labai priklauso nuo faktinių aplinkybių ir konteksto, kai yra analizuojamas kiekvienas konkretus atvejis. Taigi galbūt visai nereikėtų veltis į smulkmenišką skirstymą ir klasifikavimą tokioje teisės srityje, kuri visada bus motyvuojama atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį: nagrinėjamo ieškinio sąsają su bankroto byla geriausia įvertinti atsižvelgiant į bendrą procedūrinį kiekvienos konkrečios bylos kontekstą, taip sudarant galimybę atsižvelgti į daug skirtingų (bet galbūt vis vien reikšmingų) elementų.

56. Kad ir koks šis siūlymas būtų patrauklus *in abstracto*, šioje byloje suinteresuotųjų šalių pateikti argumentai akivaizdžiai parodo šio požiūrio ribas. Aiškiai nežinant tikslios sąlygos (-ų) ir jų tarpusavio santykio ir taikant bendros sąsajos ir (arba) procedūrinio konteksto vertinimo požiūrį, kiekviena šalis (o kartu ir nacionaliniai teismai) koncentruotųsi į skirtingą ieškinio aspektą ir tuo remdamiesi vertintų, ar, jų nuomone, nagrinėjamas ieškinys yra pakankamai glaudžiai susijęs su nagrinėjama bankroto byla. O ką jau kalbėti apie tai, kad, jeigu vertinant kaip atskaitos taškas imami atskiri elementai, pagal kiekvieną iš šių požiūrių gaunami labai skirtingi rezultatai, visų pirma jeigu pareiškiamas mišrus ieškinys, kaip yra pagrindinėje byloje.

29 Žr. 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 27 punktas) (išskirta mano). Taip pat žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimą *Comité d'entreprise de Nortel Networks ir kt.* (C-649/13, EU:C:2015:384, 28 punktas) ir ne taip seniai priimtą 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimas *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 30 ir 31 punktai). Šiuo klausimu įdomu pažymėti, kad „teisinio pagrindo“ (angl. „legal basis“) sąvoka jau buvo paminėta (vartojant terminą „legal foundation“) Sprendime *Gourdain*, nors toje byloje ši sąvoka buvo siejama su abiem testo dalimis: žr. 1979 m. vasario 22 d. Sprendimą *Gourdain* (133/78, EU:C:1979:49, 4 punktas).

31 Žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Tünkers France ir Tünkers Maschinenbau* (C-641/16, EU:C:2017:847, 22 ir 28 punktai) ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Valach ir kt.* (C-649/16, EU:C:2017:986, 29 ir 37 punktai).

4. Testas: ieškinio teisinis pagrindas (nebent jis neatsiejamas nuo bankroto bylos)

57. Taigi siūlyčiau Teisingumo Teismui dar kartą patvirtinti testą, kurį jis iš esmės patvirtino nuo Sprendimo *Nickel & Goeldner Spedition* priėmimo: ar teisė arba pareiga, kuria yra grindžiamas ieškinys, turi būti nustatoma pagal bendrąsias civilinės ir komercinės teisės normas, ar pagal leidžiančias nukrypti taisykles, specialiai skirtas bankroto byloms? Lemiamas kriterijus būtų susijęs su pirmąja testo dalimi, būtent ar ieškinio teisinis pagrindas kyla tiesiogiai iš bankrotą reglamentuojančių taisyklių [32]. Antroji testo sąlyga veikiau būtų kaip priemonė patikrinti pagal pirmąją dalį pasiektą rezultatą, bet ne kaip atskiras, visavertis kriterijus.

58. Siekiant įvertinti *ieškinio teisinį pagrindą*, reikia išnagrinėti ieškinio pobūdį, atsižvelgiant į jo pagrindą: ar ieškinys grindžiamas bendrosiomis normomis (pavyzdžiui, deliktus, sutartis ar nepagrįstą praturtėjimą reglamentuojančiomis normomis), ar specialiai bankrotui skirtomis normomis?

59. Vertinant, koks yra ieškinio teisinis pagrindas, reikia nustatyti ieškinio kilmę ir pobūdį, atsižvelgiant į (pagrindinę) esmės analizę, kurią reikia atlikti byloje. Taigi, pavyzdžiui, ieškinio dėl sutartinės prievolės įvykdymo teisinis pagrindas yra bendrosios sutarčių teisės normos, net jei jį pareiškia likvidatorius, veikdamas kreditorių interesais [33], ir tada tai reiškia, kad gautos sumos bus priskirtos bankrutuojančio asmens turtui. Tas pats taikoma ieškiniui, grindžiamam, pavyzdžiui, nepagrįstą praturtėjimą reglamentuojančiomis normomis, arba, kaip, atrodo, yra pagrindinėje byloje, deliktus reglamentuojančiomis normomis.

60. Tokiais atvejais esminis ieškinio pobūdis išlieka tas pats, neatsižvelgiant į tai, kas pareiškia ieškinį. Taigi aplinkybė, kad administratorius pareiškia ieškinį (arba ieškinys pareiškiamas administratoriui) vien todėl, kad jis yra pareiškiamas tuo metu, kai yra nagrinėjama bankroto byla, nepakeis (pagrindinio arba esminio) ieškinio pobūdžio. Jo teisinis pagrindas išlieka nepakitęs [34]. Tas pats yra ir tuo atveju, kai, patenkinus reikalavimą gautos sumos bus priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui: jeigu taip nutinka vien todėl, kad ieškinys pareiškiamas tuo metu, kai yra nagrinėjama bankroto byla, tai neturi jokios įtakos ieškinio pobūdžiui.

61. Abu šie pokyčiai: ieškinio „ištakų“ (kas pareiškia ieškinį arba kam jis pareiškiamas) ir „rezultato“ (kur bus priskiriamos gautinos sumos) yra natūralios ir būtinos tebenagrinėjamos bankroto bylos buvimo pasekmės, bet jos *pačios savaime* nepakeičia administratoriaus pareiškiamo ieškinio pobūdžio. Jeigu dėl tokių pasekmių būtų galima taikyti reglamento „Briuselis I“ taikymo išimtį Bankroto reglamento naudai, tada išimtis galėtų būti taikoma beveik visiems įvykiams, vykstantiems tuo metu, kai yra nagrinėjama bankroto byla. Atsivertų „juodoji bankroto skylė“: kadangi teisinį veiksmą atliko administratorius, kuris veikia pagal specialiąsias su bankrotu susijusias taisykles, ir pinigai ateina iš bankrutuojančio asmens turto arba yra priskiriami šiam turtui (taip pat dėl specialiųjų bankroto taisyklių), tada Bankroto reglamentas būtų taikomas beveik viskam, kas įvyksta paisant šių dviejų parametrų.

62. Taigi, pavyzdžiui, administratorius, kuris pasirašo sutartį dėl kanceliarinių prekių, kurios jam yra reikalingos profesinėms pareigoms atlikti, tiekimo, sudaro šią sutartį, įgyvendindamas funkcijas, kurios jam yra pavestos pagal specialiąsias bankroto taisykles, ir daro tai visų kreditorių interesais. Be to, pirkimo kaina (galiausiai) bus sumokėta iš likusio bankrutuojančio asmens turto. Vis dėlto tai visai nereiškia, kad, jeigu, kilus ginčui dėl šios sutarties vykdymo, reikia pareikšti ieškinį, jo šaltinis yra leidžiančios nukrypti nuostatos, specialiai skirtos bankroto byloms. Esminis ieškinys, susijęs su šiuo sandoriu, akivaizdžiai išlieka sutartinio pobūdžio.

32 Dėl teisinio pagrindo testo svarbos taip pat žr. 1996 m. gegužės 3 d. M. Virgós ir E. Schmit pranešimą dėl Konvencijos dėl bankroto bylų (Europos Sąjungos Tarybos dokumentas Nr. 6500/96, DRS 8 (CFC)), 196 punktas.

33 2014 m. rugsėjo 4 d. Sprendimas *Nickel & Goeldner Spedition* (C-157/13, EU:C:2014:2145, 29 punktas).

34 Šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *German Graphics Graphische Maschinen* (C-292/08, EU:C:2009:544, 32 ir 33 punktai).

63. Be to, reikia tikrinti ieškinio teisinį pagrindą (taisykles, kurios bus taikomos, nagrinėjant bylą iš esmės), o ne ekonominę ar finansinę sandorio priežastį (pavyzdžiui, kodėl sutartis buvo sudaryta arba kodėl buvo pasielgta tam tikru būdu, dėl kurio galiausiai kilo žala) ar, kalbant apie deliktus, kokios būtent taisyklės buvo (tariamai) pažeistos.

64. Taigi, pateikiant kitą pavyzdį, galima įsivaizduoti administratorių, kuris, vykdamas į susitikimą su kreditoriais, sukelia eismo įvykį (nes galvoja apie nagrinėjamą bankroto bylą, o ne apie kelią). Jeigu nukentėjusysis norėtų paduoti administratorių į teismą, tuomet ieškinys būtų akivaizdžiai deliktinio pobūdžio, neatsižvelgiant į tai, kad tam tikru mastu tikrai būtų galima teigti, kad administratorius pateko į eismo įvykį dėl funkcijų, kurios jam buvo pavestos pagal specialiąsias bankroto taisykles, ir vykdydamas šias funkcijas.

65. Vertinant šiuo požiūriu, tampa aišku, kad Teisingumo Teismo pavartotos formuluotės antroji dalis, būtent, ar ieškinys yra *glaudžiai susijęs su bankroto byla*, iš tikrųjų būtų ne savarankiškas kriterijus, o labiau papildomas elementas, naudojamas tikrinant svarbiausią kriterijų, t. y. teisinį pagrindą. Taigi glaudžios sąsajos kriterijus leidžia patikrinti, ar teisiniu pagrindu grindžiamas vertinimas yra teisingas. Jis leidžia atsižvelgti į kitus konteksto aspektus, kurie gana specifiniais atvejais galėtų rodyti, kad reikia priimti kitokį sprendimą nei tas, kuris priimamas pagal teisinio pagrindo kriterijų.

66. Daugeliu atvejų glaudžios sąsajos su bankroto byla buvimas būtų tikrinamas užduodant gana paprastą klausimą: ar tokį pat ieškinį, t. y. to paties teisinio pobūdžio ieškinį, kuris, žinoma, nėra tapatus visais aspektais, būtų galima pareikšti ne tada, kai yra nagrinėjama bankroto byla? Jeigu atsakymas į šį klausimą yra teigiamas, tada tikėtina, kad glaudžios sąsajos, galinčios pakeisti pagal pirmąją testo dalį atliktą vertinimą, atsižvelgiant į teisinį ieškinio pobūdį, nėra.

67. Šiuo požiūriu glaudi sąsaja labiau reiškia *neatsiejamumą*. Tai yra tarsi „jeigu ne“ testas: jeigu panašus (bet tapatus ne visais savo procedūriniais elementais, o tik teisiniu pobūdžiu) ieškinys gali būti pareikštas lygiagrečiai su bankroto byla arba atskirai nuo bankroto bylos, tada patvirtinama, kad toks ieškinys nėra neatsiejamas nuo bankroto bylos.

68. Toks testas leidžia papildomai patvirtinti minėtų ieškinio elementų („ištakų“ ir „rezultato“) nereikšmingumą, nes juos tiesiog lemia tai, kad vis dar yra nagrinėjama bankroto byla. Ir atvirkščiai, atsakymas galėtų būti kitoks, jeigu asmeniui, kuris nėra administratorius bankroto byloje, negalėtų būti pareikštas konkretus ieškinys arba jeigu reikėtų, kad prieš tai būtų iškelta bankroto byla.

69. Galiausiai negalima visiškai atmesti to, kad tikrai išimtiniais atvejais glaudžia sąsaja grindžiama patikra galėtų būti svarbesnė už teisiniu pagrindu grindžiamos patikros rezultatą. Taip galėtų nutikti tuo atveju, jeigu konkretus ieškinys būtų iš esmės grindžiamas bendrosiomis normomis, tačiau jam būtų taikoma tiek daug specialiųjų leidžiančių nukrypti taisyklių, pavyzdžiui, susijusių su ieškinio dalyku, įrodinėjimo pareiga arba senaties terminu, kurios taip labai skirtųsi nuo bendrųjų normų sistemos, kad jos iš tikrųjų sudarytų atskirą, specialią sistemą, dėl kurios šis ieškinys galėtų būti priskirtas bankroto sričiai. Kalbant metaforiškai, jeigu piešiant arklį būtų pripiešiama vis daugiau ir daugiau jo kūno dalių, tai neišvengiamai reikštų, kad vaizduojamas gyvūnas tam tikru momentu pavirs į kupranugarį, dramblį ar ką kita.

70. Vis dėlto, taikant konkretų testą, visų pirma mano ką tik apibūdintą antrąjį patikros etapą, bendrai būtų laikomasi požiūrio, pagal kurį yra nuolat kartojama, kad reglamente „Briuselis I“ esančią su bankrotu susijusią išimtį būtina aiškinti siaurai [35]. Tai papildomai parodo aplinkybė, kad tokios išimties taikymas reikš ne tik tai, kad bus priimtas sprendimas dėl tarptautinės jurisdikcijos, bet ir tai, kad šios išimties taikymas paveiks taikytinos teisės nustatymą, kaip bus aišku toliau iš mano atsakymų į kitus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus.

35 Žr. šios išvados 10 ir 11 išnašas.

5. Peeters-Gatzen ieškinys

71. Dabar konkrečiai grįžtant prie pagrindinėje byloje nagrinėjamo Peeters-Gatzen ieškinio, reikia pasakyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, išmanydamas gana sudėtingas nacionalines proceso normas, turės taikyti pirma mano pasiūlytas išeitis dėl tokios procesinės priemonės ir nustatyti, kuris iš dviejų nagrinėjamų reglamentų taikomas nagrinėjamam ieškiniui.

72. Vis dėlto, atsižvelgiant į sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą apibūdintas svarbiausias Peeters-Gatzen ieškinio savybes, vertinant jo teisinį pobūdį taip, kaip nurodžiau, manau, kad toks ieškinys yra ieškinys, kylantis iš delikto. Taigi siūlyčiau konstatuoti, kad reglamento „Briuselis I“ 1 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta išimtis jam netaikoma. Taigi tokiam ieškiniui būtų taikomas reglamentas „Briuselis I“.

73. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Peeters-Gatzen ieškinys apibūdinamas kaip iš bendrųjų civilinės teisės normų, t. y. iš deliktus reglamentuojančių teisės normų, kylantis reikalavimas. Jame nurodyta, kad iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo 2009 m. balandžio 24 d. sprendimo [36] aišku, kad Peeters-Gatzen ieškinys grindžiamas žala, kurią kreditoriai patiria dėl bankrutavusio asmens ir trečiojo asmens veiksmų. Toks ieškinys susijęs su kreditorių teise imtis veiksmų ir trečiojo asmens atsakomybe kreditoriams. Taigi, nors toks ieškinys ir turi kai kurių bankrotui būdingų savybių, nepaneigiama, kad jis kyla iš delikto.

74. Todėl atrodo, kad ieškinys, kurį administratorius pareiškė *Fortis*, teisiškai yra deliktinis: jis grindžiamas tariamu įstatyme numatytų banko pareigų stebėti išgryninamų pinigų srautus ir neleisti šių operacijų, dėl kurių kreditoriai patyrė žalą (pirmoji testo dalis), neįvykdymu. Nė vienos iš nurodytų Peeters-Gatzen ieškinio savybių nepakanka, kad būtų galima pagrįstai daryti išvadą, kad toks ieškinys, kuris buvo pareikštas pagrindinėje byloje, tikrai būtų taip glaudžiai susijęs su bankroto byla, kad paneigtų aplinkybę, jog teisiškai jis kyla iš delikto (antroji testo dalis).

75. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmojo prejudicinio klausimo formuluotėje nurodo tris tokias savybes, būdingas minėtam ieškiniui.

76. Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Peeters-Gatzen ieškinį administratorius pareiškė įgyvendindamas jam pagal nacionalinius bankroto teisės aktus pavestą funkciją administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą visų kreditorių vardu ir interesais. Tai savaime nėra lemiama, nes beveik visi administratoriaus ieškiniai pareiškiami įgyvendinant bankrotą reglamentuojančiose taisyklėse nustatytas funkcijas, siekiant administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą visų kreditorių vardu ir interesais. Kaip jau aptarta šios išvados 61–64 punktuose, jeigu ši savybė būtų lemiama, tada bet kuris ieškinys, kurį administratorius pareiškia eidamas oficialias pareigas, neatsižvelgiant į jo teisinį pobūdį, patektų į Bankroto reglamento taikymo sritį.

77. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, pareikšdamas Peeters-Gatzen ieškinį, administratorius jį grindžia tuo, kad trečiasis asmuo veikė neteisėtai kreditorių atžvilgiu. Nemanau, kad šis aspektas galėtų pagrįsti šios rūšies ieškinio glaudžią sąsają su bankroto byla. Mano nuomone, jis kaip tik parodo tikrai deliktinį Peeters-Gatzen ieškinio pobūdį.

36 ECLI:NL:HR:2009:BF3917, NJ 2009/416.

78. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pabrėžia, kad patenkinus reikalavimą gautos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui. Kaip buvo paaiškinta dar šios išvados 61–64 punktuose, šis aspektas nėra lemiamas, nes tokiu atveju Bankroto reglamentas būtų taikomas beveik visiems administratoriaus pareikštiems reikalavimams. Iš tiesų patenkinus šiuos reikalavimus gaunamos sumos paprastai priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui, nes bankroto srityje kreditoriai, turintys teisę gauti patenkinus konkretų ieškinį išsireikalautas sumas, yra išimtis, o ne taisyklė.

79. Be šių pirmojo prejudicinio klausimo tekste nurodytų elementų, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyti dar du šios rūšies ieškiniui būdingi elementai, kurie taip pat buvo aptariami per posėdį.

80. Pirmasis papildomas elementas kyla iš 2001 m. gruodžio 21 d. sprendimo [37], kuriame prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad, nors Peeters-Gatzen ieškinys neužkerta kelio pavieniams kreditoriams pareikšti ieškinį savo vardu, jeigu pavienis kreditorius pareiškia tokį ieškinį, tinkamo bankroto procedūros vykdymo sumetimais Peeters-Gatzen ieškinį gali tekti išnagrinėti pirmiau.

81. Šis elementas parodo sąsają tarp šio konkrečios rūšies ieškinio ir bankroto bylos, jeigu (galima) pirmenybė Peeters-Gatzen ieškiniui būtų teikiama remiantis tuo, kad yra nagrinėjama bankroto byla. Vis dėlto, man atrodo, kad ši sąsaja nėra tokia stipri, kad taptų svarbesnė už ieškinio pobūdžiu grindžiamą vertinimą, nes, atrodo, kad tokia pirmenybė nėra suteikiama automatiškai: kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, „gali“ būti būtina pirmiausia išnagrinėti Peeters-Gatzen ieškinį.

82. Antrasis nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytas elementas yra tas, kad, pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo 1994 m. gruodžio 23 d. sprendimą [38], kreditorių padėtis pareiškus Peeters-Gatzen ieškinį nagrinėjama bendrai, siekiant bendrai atlyginti jų patirtą žalą. Todėl trečiasis asmuo negali remtis gynybos priemonėmis, kurių jis galėjo turėti prieš pavienius kreditorius.

83. Mano nuomone, šią savybę labiau lemia kolektyvinis Peeters-Gatzen ieškinio pobūdis, o ne jo sąsaja su bankroto byla [39]. Vis dėlto galima teigti ir taip, kad šis panaudotinų gynybos priemonių apribojimas galiausiai pasitarnauja bankroto bylai: padidinamas ieškinio veiksmingumas, nes patenkinus ieškinį padidėja bankrutuojančio asmens turtas. Tačiau neatrodo, kad tokia gana neesminė arba šalutinė Peeters-Gatzen ieškinio savybė rodytų pakankamai glaudų ryšį tarp ieškinio ir bankroto bylos, kuris leistų pakeisti bendrą išvadą, paremtą šio ieškinio pobūdžio vertinimu.

84. Dėl visų pirma išdėstytų priežasčių laikausi nuomonės, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, kylantis iš bendrųjų civilinės teisės normų, kurį administratorius pareiškia trečiajam asmeniui, įgyvendindamas jam nacionalinėje bankroto teisėje nustatytą pareigą administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą visų kreditorių vardu, motyvuodamas tuo, kad minėtas trečiasis asmuo pasielgė neteisėtai kreditorių atžvilgiu, ir kurį patenkinus gautos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui, *ratione materiae* patenka į reglamento „Briuselis I“ taikymo sritį.

37 ECLI:NL:HR:2001:AD 2684, NJ 2005/95.

38 ECLI:NL:HR:1994:ZC1590, NJ 1996/628.

39 Paprastai, kad kolektyviniai ieškiniai būtų nagrinėjami veiksmingai, neleidžiama atskirai nagrinėti kiekvieno ieškovo situacijos atsakovo atžvilgiu: pavyzdžiui, dėl kolektyvinių ieškinių Nyderlanduose žr. Bosters, T. „Collective Redress and Private International Law in the ES“, T.M.C. Asser Press, Haga, 2017, p. 38 ir 39.

B. Antrasis klausimas ir trečiojo klausimo pirma dalis: lex fori concursus taikymo sritis pagal Bankroto reglamentą

85. Antrąjį ir trečiąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus reikia nagrinėti tik tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad Peeters-Gatzen ieškinys patenka į Bankroto reglamento taikymo sritį. Atsižvelgdamas į tai, kad į minėtą klausimą siūlau atsakyti neigiamai, nemanau, kad antrąjį ir trečiąjį klausimus būtina nagrinėti. Vis dėlto, kad visapusiškai padėčiau Teisingumo Teismui, jeigu jis padarytų kitokią išvadą dėl trečiojo klausimo, likusioje šios išvados dalyje trumpai juos apsvarstysiu.

86. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, jei Bankroto reglamentas taikomas Peeters-Gatzen ieškiniui, pagal šio reglamento 4 straipsnio 1 dalį šiam ieškiniui būtų taikoma valstybės narės, kurioje iškelta bankroto byla, teisė, kiek tai susiję ir su administratoriaus įgaliojimais pareikšti tokį ieškinį, ir tai, kokia šiam ieškiniui taikytina materialinė teisė.

87. Šiuo klausimu siekiama nustatyti, ar būtų įmanoma laikytis tokio požiūrio, kurio pagrindinėje byloje laikėsi antrosios instancijos teismas: administratoriaus įgaliojimams taikomą teisę (*ius agendi*) atsieti nuo ieškinio esmei taikytinos teisės. Vadovaujantis tokiu požiūriu, administratoriaus įgaliojimams būtų taikoma *lex fori concursus* (t. y. Nyderlandų teisė), kaip nurodyta Bankroto reglamento 4 straipsnio 2 dalies c punkte. Šiame straipsnyje nurodyta, kad „valstybės, kurioje iškelta byla, teisė <…> konkrečiai nustato <…> atitinkamus skolininko ir likvidatoriaus įgaliojimus“. Tačiau ieškinio esmei būtų taikoma teisė, taikytina pagal bendrąsias (nesusijusias su bankrotu) kolizines normas. Tuomet šioje byloje būtų taikomos Nyderlandų kolizinės normos, nes reglamentas „Roma II“ netaikomas *ratione temporis* (žr. šios išvados C dalį). Tokiu atveju, kaip nurodoma sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, taikytina norma būtų WCOD 3 straipsnis, pagal kurį sprendimas dėl ieškinio turėtų būti priimamas pagal Belgijos teisę, nes *Fortis* veiksmai buvo vykdomi Belgijoje.

88. Toks kiekvienam ieškinio elementui taikytinos teisės atskyrimas, man atrodo, yra problemiškas [40].

89. Pirma, kaip yra pažymėjęs Teisingumo Teismas [41], Bankroto reglamento 23 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šiame reglamente „numatytiems klausimams turėtų būti nustatytos vienodos kolizinės taisyklės, savo taikymo srityje pakeisiančios nacionalines tarptautinės privatinės teisės taisykles“. Šioje konstatuojamojoje dalyje priduriama, kad „*lex concursus* sąlygoja bankroto bylų procesines ir materialines pasekmes asmenims ir susijusiems teisiniams santykiams“ [42]. Taigi, jeigu Bankroto reglamentas būtų taikomas Peeters-Gatzen ieškiniui, *visiems jo elementams* būtų taikomos tik šio reglamento kolizinės normos.

90. Antra, man atrodo aišku, kad Bankroto reglamento 3 ir 4 straipsnių nuostatomis kartu pagal bendrą taisyklę siekiama, kad *forum* ir *ius* nesiskirtų, t. y. kad tarptautinę jurisdikciją turintys teismai ir bankroto bylai taikytina teisė atitiktų. Iš tiesų, kaip nurodyta 4 straipsnio 1 dalyje, „išskyrus atvejus, kai šis reglamentas numato ką kita, bankroto byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla <…>, teisė [43]. Mano nuomone, reglamente nenumatyta jokios išimties, kuri galėtų pateisinti kitos teisės nei *lex fori concursus* taikymą nagrinėjant tokį ieškinį, kaip Peeters-Gatzen ieškinys, iš esmės, jeigu šiam ieškiniui būtų taikomas Bankroto reglamentas.

40 Kaip siūlė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, t. y. jeigu Bankroto reglamentas būtų taikomas *Fortis* pareikštam ieškiniui dėl žalos atlyginimo, bet ne „visiems“ šio ieškinio „elementams“. Vis dėlto norėčiau patikslinti, jog tai, kad Bankroto reglamentas netaikomas tokiam ieškiniui, savaime nereiškia, kad Bankroto reglamentas nebūtų reikšmingas nustatant administratoriaus įgaliojimus nagrinėjamoje bankroto byloje, įskaitant teisės pareikšti ieškinį (dėl delikto) kitoje valstybėje narėje klausimą.

41 2017 m. birželio 8 d. Sprendimas *Vinyls Italia* (C-54/16, EU:C:2017:433, 47 punktas).

42 2016 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *ENEFI* (C-212/15, EU:C:2016:841, 17 punktas). Išskirta mano.

43 Dėl Bankroto reglamento 3 ir 4 straipsnių tarpusavio santykio žr. 2015 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Kornhaas* (C-594/14, EU:C:2015:806, 17 punktas).

91. Jeigu ieškiniui taikytinos teisės nebūtų įmanoma atskirti, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas trečiojo klausimo pirmoje dalyje siekia išsiaiškinti, ar į Belgijos teisę būtų galima atsižvelgti kitaip. Jis klausia, ar valstybės narės, kurioje buvo iškelta bankroto byla, teismai gali atsižvelgti į Bankroto reglamento 13 straipsnio nuostatas, kad atsakovas galėtų apsiginti nuo Peeters-Gatzen ieškinio, įrodydamas, kad dėl jo elgesio atsakomybė nebūtų atsiradusi, jeigu ji būtų vertinama pagal teisę, kuri būtų buvusi taikoma ieškiniui, jeigu jį būtų pareiškęs ne administratorius, o pavienis kreditorius, remdamasis neteisėtu veiksmu (t. y. pagal Belgijos teisę).

92. Pagal Bankroto reglamento 4 straipsnio 2 dalies m punktą „valstybės, kurioje iškelta byla, teisė <…> konkrečiai nustato <…> taisykles, susijusias su atvejais, kai visiems kreditoriams nepalankūs teisės aktai yra niekiniai, ginčytini arba negalima užtikrinti jų vykdymo“.

93. Savo ruožtu 13 straipsnyje numatyta 4 straipsnio 2 dalies m punkto taikytinumo išimtis, nurodant, kad jis „netaikomas, jei asmuo, gavęs naudos iš visiems kreditoriams nepalankių teisės aktų, pateikia įrodymus, kad: i) minėtas teisės aktas priklauso ne tos valstybės narės, kurioje iškelta byla, teisei, ir ii) [ši] teisė nenumato jokių priemonių atitinkamu atveju užginčyti minėtą teisės aktą“. Taigi 13 straipsnis gali būti taikytinas tik tais atvejais, kai yra taikytinas pats 4 straipsnio 2 dalies m punktas.

94. Sunku suprasti, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas Peeters-Gatzen ieškinys galėtų būti kvalifikuojamas kaip taisyklė, susijusi „su tais atvejais, kai visiems kreditoriams nepalankūs teisės aktai yra niekiniai, ginčytini arba negalima užtikrinti jų vykdymo“, kaip tai suprantama pagal Bankroto reglamento 4 straipsnio 2 dalies m punktą. Šio ieškinio tikslas yra ne trečiojo asmens veiksmo paskelbimas niekiniu, ginčytinu arba nevykdytinu, o žalos išieškojimas remiantis šio asmens neteisėtu elgesiu kreditorių atžvilgiu. Taigi, jei reglamento 4 straipsnio 2 dalies m punktas nebūtų taikomas pagrindinėje byloje, negalėtų būti taikoma ir 13 straipsnyje numatyta išimtis.

95. Atrodo, kad 13 straipsnio taikytinumui taip pat kliudo jo formuluotė ir tikslas. Kalbant apie formuluotę, pasakytina, kad šioje nuostatoje nurodomas „asmuo, *gavęs naudos* iš kreditoriams nepalankių teisės aktų [veiksmų]“ (išskirta mano). Vertindamas šio straipsnio tikslą, Teisingumo Teismas konstatavo, kad 13 straipsnyje nustatyta išimtimi, kuri turi būti aiškinama siaurai [44], „siekiama apsaugoti asmens, kuris gavo naudos iš visiems kreditoriams žalingo akto, teisėtus lūkesčius ir numatoma, kad šiam aktui net ir po bankroto bylos iškėlimo toliau bus taikoma teisė, kuri buvo jam taikoma tuo metu, kai šis aktas buvo atliktas <…>“ [45].

96. Šioje byloje neįžvelgiu veiksmo, iš kurio *Fortis gavo naudos* ir kuris turėtų toliau tęstis, siekiant apsaugoti *Fortis teisėtus lūkesčius*. Taigi Bankroto reglamento 13 straipsnyje numatyta išimtis, kurią privaloma aiškinti siaurai, negali būti laikoma taikoma pagrindinei bylai.

97. Apibendrinant, jeigu Peeters-Gatzen ieškinys būtų laikomas patenkančiu į Bankroto reglamento taikymo sritį, jam būtų taikoma tik *lex fori concursus*. Be to, reglamento 13 straipsniu negali būti remiamasi siekiant atsižvelgti į kitą teisę.

98. Papildomai būtų galima pridurti, jog man atrodo, kad šioje išvados dalyje pateikti samprotavimai papildomai patvirtina, jog teisingas atsakymas į pirmąjį klausimą yra toks, kad Bankroto reglamentas netaikomas Peeters-Gatzen ieškiniui. Iš tiesų, jeigu toks ieškinys patektų į šio reglamento taikymo sritį, tai reikštų, kad tariamam deliktui būtų taikytina ne Belgijos teisė (tariamo civilinės teisės pažeidimo padarymo vietos teisė), o Nyderlandų teisė (vietos, kur asmeniui, kuris, kaip teigiama, gavo naudos iš delikto, buvo iškelta paskesnė bankroto byla, teisė). Dėl šios aplinkybės, kaip parodė šioje išvados

44 2015 m. spalio 15 d. Sprendimas *Nike European Operations Netherlands* (C-310/14, EU:C:2015:690, 18 punktas).

45 2015 m. spalio 15 d. Sprendimas *Nike European Operations Netherlands* (C-310/14, EU:C:2015:690, 19 punktas). Taip pat žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *Vinyls Italia* (C-54/16, EU:C:2017:433, 30 punktas).

dalyje pateikti samprotavimai, praktiškai reikėtų sukurti gana dirbtinę ar gremėzdišką teisinę konstrukciją, siekiant pakeisti bendrųjų Bankroto reglamento taisyklių veikimą, ir tada neabejotinai kiltų klausimas, kodėl šios taisyklės išvis turėtų būti taikomos. Tokios pastangos veikiau patvirtina, kad tarp šio ieškinio ir bankroto bylos iš tiesų nėra glaudaus ir būtino ryšio.

C. Trečiojo klausimo antra dalis: reglamentas „Roma II“

99. Trečiojo klausimo antroje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar, jeigu Peeters-Gatzen ieškiniui taikoma tik *lex fori concursus*, būtų įmanoma tiesiogiai ar bent pagal analogiją ir remiantis reglamento „Roma II“ 17 straipsniu, aiškinamu kartu su Bankroto reglamento 13 straipsniu, atsižvelgti į tvirtinamų neteisėtų veiksmų atlikimo vietoje (t. y. Belgijoje) galiojančias saugumo ir elgesio taisykles, kaip antai finansų srityje galiojančias bankų veiklos taisykles.

100. Mano žiniomis, Teisingumo Teismas dar niekada nėra aiškinęs reglamento „Roma II“ 17 straipsnio. Vertinant asmens, kuris, kaip teigiama, yra atsakingas, elgesį, šioje nuostatoje leidžiama *faktiškai* (o ne pagal *teisės normą*) ir *tiek, kiek tai yra tinkama* (taigi paliekant teismui tam tikrą diskreciją), atsižvelgti į saugumo ir elgesio taisykles, galiojusias toje vietoje ir tuo metu, kai įvyko atsakomybę sukėlęs įvykis (užuot jas taikius).

101. Kad pagrindinėje byloje būtų taikomas reglamento „Roma II“ 17 straipsnis, šis reglamentas turėtų būti taikomas *ratione temporis*. Žinoma, reglamento „Roma II“ taikymo srities *ratione temporis*, kuri nurodyta šio reglamento 31 ir 32 straipsniuose, nustatymas nėra akivaizdus savaime. Vis dėlto Sprendime *Homawoo* Teisingumo Teismas paaiškino, kad šios nuostatos turi būti aiškinamos kaip tokios, pagal kurias nacionalinis teismas turi taikyti reglamentą tik žalą sukėlusiems įvykiams, *atsitikusiems nuo* 2009 m. sausio 11 d. Proceso dėl žalos atlyginimo pradžios data neturi įtakos šio reglamento *ratione temporis* taikymo srities nustatymui [46].

102. Todėl, atsižvelgdamas į Sprendimą *Homawoo* ir nesant reikalo tikrinti, ar finansinės bankų veiklos taisyklės patenka į sąvoką „saugumo ir elgesio taisyklės“, laikausi nuomonės, kad reglamento „Roma II“ 17 straipsnis negali būti taikomas pagrindinei bylai.

103. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl galimybės šioje byloje į reglamento „Roma II“ 17 straipsnį (ir Bankroto reglamento 13 straipsnį) atsižvelgti *pagal analogiją*. Žinoma, nacionalinis teismas tikrai gali pagal analogiją atsižvelgti į bet kurią ES teisės normą ar principą, nesvarbu, ar jie galioja, ar ne ir ar sukelia privalomų pasekmių, jeigu tai jam yra leidžiama pagal jo nacionalines aiškinimo ir taikymo taisykles [47] ir jeigu nacionalinis teismas mano, kad šitoks neprivalomas sėmimasis įkvėpimo iš ES teisės yra naudingas jo nagrinėjamai bylai išspręsti.

104. Vis dėlto dar kartą pabrėžiu, kad, mano nuomone, svarbesnis klausimas [48] yra tas, ar tikrai būtina taikyti gremėzdišką teisinę konstrukciją, šiuo atveju – taikyti taisykles pagal analogiją, neatsižvelgiant į jų taikymo sritį dalyko ir laiko atžvilgiu, kad būtų pasiektas sprendimas (Belgijos teisės taikymas), kuris išspręstų problemą (Nyderlandų teisės taikytinumą pagal Bankroto reglamentą), kurios pirmiausia neturėjo kilti (nes nagrinėjamas Peeters-Gatzen ieškinys turėtų patekti į reglamento „Briuselis I“ taikymo sritį). Bet kuriuo atveju ir šiuo klausimu laikausi nuomonės, kad šie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimai kaip tik patvirtina, kad tarp minėto ieškinio ir bankroto bylos nėra glaudžios sąsajos.

46 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimas *Homawoo* (C-412/10, EU:C:2011:747, 37 punktas).

47 Dėl analogijos su ES teise taikymo žr. 1985 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Krohn* (165/84, EU:C:1985:507, 14 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

48 Šios išvados 98 punktas.

V. Išvada

105. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) iškeltus klausimus atsakyti taip:

Ieškinys dėl žalos atlyginimo, kylantis iš bendrųjų civilinės teisės normų, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kurį administratorius pareiškė trečiajam asmeniui, vadovaudamasis jam nacionalinėje bankroto teisėje nustatyta pareiga administruoti ir likviduoti bankrutuojančio asmens turtą visų kreditorių vardu, ir kuris pareiškiamas remiantis tuo, kad trečiasis asmuo neteisėtai elgėsi kreditorių atžvilgiu, ir kurį patenkinus gautos sumos priskiriamos bankrutuojančio asmens turtui, *ratione materiae* patenka į 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo taikymo sritį.